

Papers de l'Arxiu

INFORMES DE L'ACADÈMIA DE MEDICINA DE BARCELONA SOBRE PUDORS A LA CIUTAT EN LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XIX

Marc Xifró i Collsamata
Àngels Gallegos i Paniello
Arxiu RAMC

El tema de les pudors era recurrent a la ciutat de Barcelona en el segle XIX. Cap el final els factors més importants eren els productes químics, de les xemeneies de les fàbriques i les combustions, que eren habituals tots els dies. A començaments de segle, quan la industrialització encara no estava tan estesa també hi tenien interès els processos de putrefacció orgànica, així els de les pells dels animals escorxats. Però encara abans era molesta i perillosa la pudor que venia de les sepultures i els enterraments. Ja a finals del segle XVIII va ser la causa que s'haguessin de fer els enterraments en cementiris construïts fora de la ciutat, així el del Poble Nou, que va tardar molt en ser acceptat.

Referent a aquest tema hi ha dos documents de l'any 1839, un de la Junta del Cementiri General de Barcelona, i el de resposta, que va ser ràpida, de la Comissió d'Higiene de l'Acadèmia "sobre els gasos, miasmes i pudors provocats per l'obertura de les tombes". (Arxiu RAMC, any 1839, lligall 21, documents 21 i 26). Es transcriuen:

Arxiu RMC. 1839/lligall 21/ doc. 21

"Junta del Cementerio General de Barcelona"

Ecsistiendo en el Cementerio nichos y sepulturas, se halla prescrito para los primeros que no pueden abrirse hasta después de pasado un año, o medio respectivamente, de haberse enterrado un cadáver adulto o párvulo, para evitar los efectos de la fetidez, cuya medida no se observa respecto de las tumbas o sepulturas, sin embargo de que en estas, y singularmente en las comunes, se introducen con muchas frecuencia cadáveres y por consecuencia ha de ser mayor la putrefacción y mayor el riesgo de su abertura.

Por lo mismo quisiera esta Junta que V.S. se sirviese indicarle los medios de prevenir dichos peligros, conciliándolos en lo posible con el derecho de propiedad que asiste a los dueños de las referidas tumbas: así lo espera del notorio celo e ilustración de esta Academia. Dios..." Data 11 de febrer de 1839

El segon document diu:

Arxiu RAMC. 1839/lligall 21/ doc. 26

"Comisión de Higiene Pública"

Deseando la junta del Cementerio que esta Academia le indique los medios oportunos para disminuir la fetidez que exhalan los cadáveres en el acto de tenerse que abrir las sepulturas; esta Academia no puede menos de emitir la idea de que sería muy útil que se cerrasen o suprimiesen las sepulturas o tumbas públicas, así como las pertenecientes a gremios o cofradías. Los sepultureros se verán con frecuencia precisados a levantar la losa de una tumba que se había cerrado pocos días antes y a respirar los gases hediondos que despiden a la vez muchos cadáveres que hace poco entraron en aquél recinto y son otros tantos focos de corrupción. Estos gases perjudicarán necesariamente a los enterradores y a cuantos circunstantes se acerquen en aquél momento a la tumba.

No habrá tanto riesgo en abrir las sepulturas que pertenecen a alguna familia; porque será raro que en un año tengan que abrirse tres o cuatro veces, y a menudo pasarán años sin que se entierren en ellas ningún cadáver.

De todos modos es difícil que al alzar la losa no sientan el olor cadavérico los que se hallan a la inmediación de la sepultura y no halla la Comisión ningún medio para desinfectar, antes ni después el ambiente libre. Sin embargo, una capa de cal sobre el ataúd al depositarlo en la tumba, absorbiendo algunos gases en el acto de desprenderse, podría disminuir la intensidad de su hediondez; y si al momento de abierta la sepultura se derrama en su interior una botella de agua saturada de cloro, podrá saturar este gas una parte de las miasmas cadavéricas y modificar en algún modo la impresión que van estos a ejercer sobre los órganos respiratorios.

Estos son los dos únicos medios que la Academia pone a la consideración de V.S. a los fines indicados en el citado oficio: no pudiendo menos de recomendar se encargue estrechamente a los sepultureros que no permitan se acerque nadie a las tumba hasta pasado buen rato de haberse levantado las baldosas que la cierran.

Barña 22 febrero dde 1839.

Francisco Casacuberta, Rafael Nadal y Lacaba, Francisco Juanich

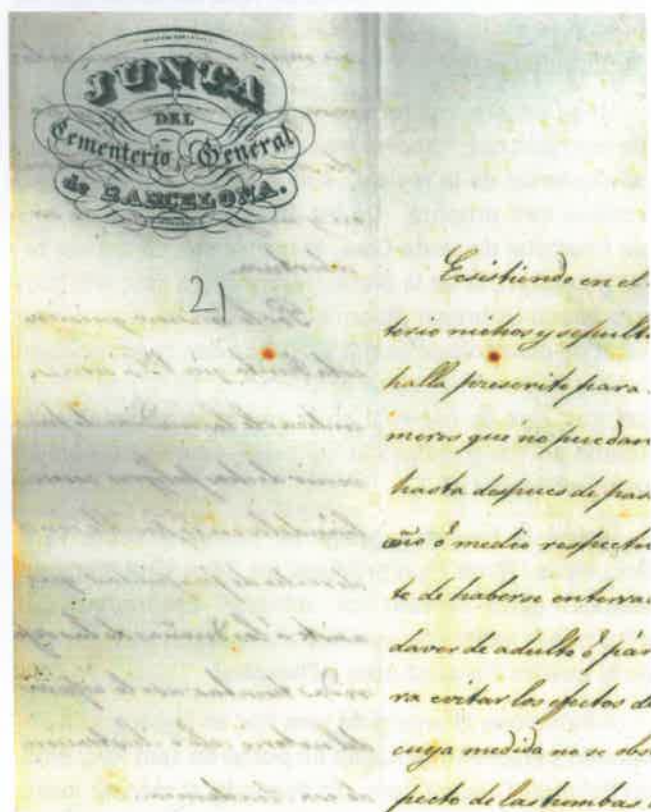
A Muy Ilustre Academia de Medicina y Cirugía".

COMENTARIS

1. Es tracta d'una pregunta sobre un problema del cementiri, és a dir molts anys després que ja no es permetés l'enterrament dins de les esglésies, on el tema era molt més greu per tractar-se d'edificis

tancats, i en temps d'epidèmia la pudor era gairebé insofrible.

2. L'Acadèmia considera en primer lloc el risc que tenen els sepulturers, és a dir les persones que treballen en aquesta feina i per tant estan exposats de manera més continuada.
3. L'Acadèmia creu que les tombes col·lectives, per exemple les de gremis i confraries, tenen més risc, perquè admeten cadàvers amb més freqüència que les tombes estrictament familiars. I s'han d'obrir més sovint.
4. L'Acadèmia recomana dues mesures de prevenció. Una quan es fa l'enterrament, posant calç per sobre del taüt. L'altra, en obrir la sepultura, utilitzant aigua clorada a saturació. Tot i acceptant que són mesures d'eficàcia limitada contribueix a pal·liar les molèsties i perills.

que nadie a las tumbas hasta pasado buen rato de haberse levantado las baldosas que las cierran.
Barña 22 febrero de 1839.
Francisco Casacuberta
R. Nadal y Lacaba
Fran^{co} Juanich

Aquest treball ha tingut un ajut de recerca de la secció de Ciències Biològiques de l'Institut d'Estudis Catalans